

COMMISSIEDEBAT WATER

Op 9 juni staat een commissiedebat Water met minister Van Nieuwenhuizen gepland. Op de agenda staan verschillende onderwerpen die voor de waterschappen van belang zijn. Daarnaast vragen de waterschappen aandacht voor eigen punten.

GRONDWATERONTTREKKINGEN

De Unie van Waterschappen heeft met het Interprovinciaal Overleg (IPO) grondwateronttrekkingen geïnventariseerd. Provincies en waterschappen stellen vast dat de droge periodes van de afgelopen 3 jaar hebben geleid tot meer grondwateronttrekkingen, met name voor beregening in de landbouw. De toename van de watervraag in combinatie met de afnemende waterbeschikbaarheid door droogte zet het grondwatersysteem onder druk. Daarom gaan provincies en waterschappen hun grondwaterbeleid opnieuw bekijken en waar nodig aanpassen. Inzet: registratie en metingen van grondwateronttrekkingen verbeteren, effecten van de onttrekkingen onderzoeken en zorgen voor een balans tussen onttrekkingen en aanvullingen.

Actuele stand van zaken

Provincies en waterschappen zijn bezig met de in de rapportage opgenomen verbeteracties. De uitwerking van deze acties vergt echter tijd. Enerzijds vanwege het controleren en waar nodig op orde brengen van de administratie van grondwateronttrekkingen en de afstemming met gebruikers over het verbeteren van de registratie en metingen. Anderzijds vanwege het nadere onderzoek dat nodig is naar de effecten van grondwateronttrekkingen en de invloed op het watersysteem en de waterbalans. Verder zijn de acties rond de grondwateronttrekkingen onderdeel van de bredere droogte-aanpak en de omslag die we willen maken naar robuuste watersystemen met meer water vasthouden. We zien dat de betreffende regio's (Brabant, Limburg, Achterhoek, Overijssel) goed op weg zijn, dat er bestuurlijke wil en besef van urgentie is. Het proces vraagt echter tijd en vertrouwen om er als gebied samen uit te komen. IPO en Unie van Waterschappen houden vinger aan de pols, stimuleren dat regio's van elkaar leren en doen periodiek verslag van de voortgang.

VOORSTELLEN AANPASSING BELASTINGSTELSEL WATERSCHAPPEN

In december 2020 hebben de waterschappen een voorstel voor de aanpassing van hun belastingstelsel vastgesteld dat een aantal urgente knelpunten oplost. Tijdens het ontwikkelproces zijn de stakeholders en waterschapsbesturen intensief betrokken. Uit de unanieme instemming door alle waterschapsbesturen, waarin de stakeholders vertegenwoordigd zijn, blijkt een breed draagvlak voor de voorstellen. Op 25 februari jl. heeft de minister van IenW het voorstel naar de Kamer gestuurd.

De belangrijkste elementen uit het voorstel zijn de volgende:

Aanpassing van de watersysteemheffing: deze heffing zorgt voor de middelen voor waterveiligheid, voldoende en schoon oppervlaktewater. Volgens de huidige systematiek moeten waterschappen de kosten voor een belangrijk deel verdelen op basis van de waarde van gebouwen, grond en

natuurterreinen. Het belangrijkste knelpunt is de onredelijke invloed die de hoge waarde van (spoor)wegen heeft op de tarieven van de eigenaren van onbebouwde grond, met name agrarische percelen. Hierdoor stijgen de kosten voor deze groep terwijl er geen extra voorzieningen van het waterschap tegenover staan.

Het voorstel gaat uit van een model waarin de kosten op basis van gebiedskenmerken worden verdeeld en hiermee ontstaat een gelijkmatiger ontwikkeling van de tarieven voor alle betalende categorieën.

Tariefdifferentiatie woningen en niet-woningen: er komt een mogelijkheid om binnen de watersysteemheffing aparte tarieven voor woningen en bedrijfspanden vast te stellen. Nu is er één tarief voor beide categorieën. De WOZ-waarden van woningen zijn echter de afgelopen jaren veel harder gestegen dan de WOZ-waarden van niet-woningen, waardoor huishoudens meer zijn gaan betalen. Met de mogelijkheid van tariefdifferentiatie kunnen de waterschappen binnen de categorie gebouwd tot een gelijkmatigere lastenontwikkeling komen.

Voorstellen zuiverings- en verontreinigingsheffing: de zuiveringsheffing dekt de kosten van het zuiveren van rioolwater. De verontreinigingsheffing wordt in rekening gebracht als afvalwater rechtstreeks in oppervlaktewater wordt geloosd. Op basis van de huidige wetgeving moeten waterschappen mens- en milieubelastende stoffen gebruiken bij de laboratoriumanalyses voor het vaststellen van de vervuilingswaarde van het afvalwater van bedrijven. Waterschappen willen van het gebruik van die stoffen af en daarom komen zij met een alternatief voor deze methode. De nieuwe methode maakt geen gebruik van mens- en milieubelastende stoffen.

Kan de minister een planning aangeven voor het wetgevingstraject zodat de urgente knelpunten uit het belastingstelsel van de waterschappen snel worden opgelost?

ONTWERP NATIONAAL WATER PROGRAMMA 2022-2027

Het Nationaal Water Programma (NWP) beschrijft de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en het beheer van de Rijkswateren en Rijkswaerwegen voor de periode 2022–2027. Voor het waterbeleid is het NWP een uitwerking van de Nationale Omgevingsvisie.

De waterschappen maken zich zorgen om de constatering dat Rijkswaterstaat onvoldoende budget heeft voor het eigen beheer en onderhoud en de uitvoering van het NWP (zie blz. 293 2^e kolom). In het NWP wordt gesuggereerd dat het Deltafonds gebruikt zou kunnen worden voor de beheerkosten van Rijkswaterstaat. Op deze manier komt de uitvoering van verschillende opgaven in gevaar, terwijl er enorme uitdagingen liggen voor de noodzakelijke aanpassingen aan weersextremen, maar ook voor waterkwaliteit.

Wat kan de minister concreet doen om de gelden veilig te stellen voor deze opgaven?

Wat gaat de minister doen om de dreigende tekorten in het Deltafonds op te lossen?

Hoe gaat de minister dit bij de kabinetsformatie op tafel krijgen?

DELTA-AANPAK WATERKWALITEIT

Met de Delta-aanpak Waterkwaliteit is een impuls gegeven aan het verwezenlijken van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en aan nieuwe opgaven zoals medicijnresten en opkomende stoffen in water.

Het rapport *Landbouwpraktijk en waterkwaliteit in Nederland; toestand (2016-2019) en trend (1992-2019)*, ook wel de Nitraatrapportage genoemd, laat zien dat de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater stagneert en kan verslechteren door de recente droge zomers. Het PBL-rapport *Nationale analyse waterkwaliteit* geeft aan dat ondanks dat de waterkwaliteit in grote delen van Nederland de afgelopen jaren verbeterd is en nog verder zal verbeteren, toch niet overal alle doelen van de KRW in 2027 zullen worden gehaald.

De waterschappen zijn daarom zeer bezorgd, de tijd tot 2027 wordt steeds korter. Er zijn extra maatregelen nodig, het mestbeleid moet worden aangescherpt.

Daarom hebben de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de vijf regionaal bestuurlijke overleggen van de KRW-stroomgebieden professor Niels Koeman gevraagd om een advies over het mestbeleid in relatie tot waterkwaliteit. De aanbevelingen zijn als volgt:

1. Regionale overheden zijn belangrijk bij het vaststellen van de waterkwaliteitsopgave: het in kaart brengen van de waterkwaliteit en de factoren van invloed op die waterkwaliteit. De regionale waterbeheerplannen en stroomgebiedbeheerplannen (Nederland kent vier hoofdstroomgebieden: de Eems, de Rijn, de Maas en de Schelde) van waterschappen en provincies voorzien hier al sinds jaar en dag in.
2. Regionale overheden kunnen door hun gebiedskennis adviseren welke maatregelen door de landbouwsector genomen kunnen worden om de belasting met meststoffen effectief terug te brengen.

Echter, de verantwoordelijkheid voor het vaststellen van het mestbeleid ligt bij de minister van LNV en die voor het waterkwaliteitsbeleid bij de minister van IenW. Het ministerie van IenW is verantwoordelijk voor de naleving van de Kaderrichtlijn Water en LNV is dat voor de verplichtingen uit de Nitraatrichtlijn.

Hoe gaan de ministers van IenW en LNV ervoor zorgen dat met het mestbeleid in 2027 de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water voor het oppervlaktewater worden gehaald?

BELEIDSNOTA DRINKWATER 2021-2026

PFAS in drinkwater

PFAS komt helaas in heel Nederland voor: het wordt gevonden in de (water)bodem, grondwater, oppervlaktewater en drinkwater. Via industriële lozingen op de gemeentelijke riolering komt ook PFAS op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) terecht. De waterschappen pleiten voor bronaanpak: industriële bedrijven moeten voorkomen dat gevaarlijke stoffen zoals PFAS geloosd worden op de riolering. Bedrijven zijn verantwoordelijk voor het voldoende zuiveren van hun eigen afvalwater voordat het geloosd wordt via de gemeentelijke riolering op de rwzi. Bij ernstige verontreinigingen zijn zij ook verantwoordelijk voor de kosten van het opruimen.

Het is van belang dat gevaarlijke stoffen zoals PFAS niet meer in het milieu terechtkomen. Strengere Europese toelatingseisen voor deze gevaarlijke stoffen helpen hierbij. Industrieën moeten gestimuleerd worden om minder tot geen gevaarlijke stoffen meer te produceren: aanpak aan de voorkant en zorgen dat stoffen als PFAS niet in het milieu terecht komen. PFAS wordt ook toegepast

in consumentenproducten zoals pannen en kleding. Een versneld Europees verbod op PFAS in consumentenproducten helpt om PFAS uit het milieu te weren.

Wat doet de minister om strengere Europese toelatingseisen voor PFAS te realiseren?

BLUE DEAL: INTERNATIONAAL WATERPROGRAMMA

Klimaat en water stoppen niet bij de grens, het zijn mondiale vraagstukken. Vanuit de hele wereld is er vraag naar Nederlandse waterkennis. Waterschappen delen kennis met 14 landen waar waterbeheer grote uitdagingen kent. Zij leren hier zelf van en steunen tegelijkertijd de exportpotentie van de Nederlandse watersector.

Met de Blue Deal, het internationale programma van de 21 waterschappen i.s.m. de ministeries van BZ en IenW, willen de waterschappen 20 miljoen mensen wereldwijd toegang geven tot voldoende, schoon en veilig water. Helaas is een deel van het IenW-budget voor 2022-2026 aangehouden en dat betekent concreet dat 1,5 miljoen euro per jaar onzeker is (op een totaal van circa 8 miljoen euro).

Kan de minister aangeven welke overwegingen hebben meegespeeld in dit besluit en wat zij gaat doen om te voorkomen dat het programma stil valt?

VOORTGANG KLIMAATADAPTATIE

In de brief staat de minister uitgebreid stil bij uitvoeringspilots klimaatadaptief bouwen. Ook wordt gerefereerd aan een wetenschappelijke handreiking van de Universiteit Utrecht met criteria voor klimaatadaptief bouwen (blz.1-3). Recente rapporten wijzen op de noodzaak om het water- bodemsysteem meer sturend te laten zijn in de ruimtelijke ordening, zoals het PBL (Grote opgaven in een beperkte ruimte, april 2021), het IBO Ruimtelijke ordening (Van Woorden naar daden, april 2021) en de Studiegroep inrichting landelijk gebied (Kiezen en delen, mei 2021) allemaal bepleiten.

Hoe kan de minister ervoor zorgen dat het water- en bodemsysteem sturend worden bij de grote woningbouwopgave?

Kan de minister toezeggen dat ze samen met de demissionaire minister van BZK en de decentrale overheden een inventarisatie maakt van woningbouwlocaties waar goed klimaatadaptief gebouwd kan worden, en onder welke voorwaarden, en locaties waar dat niet mogelijk is? Zodat de inventarisatie alvast klaar ligt voor een volgende kabinet?

19e VOORTGANGSRAPPORTAGE TWEDE HOOGWATERBESCHERMINGSPROGRAMMA

In het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2) werken de waterschappen en Rijkswaterstaat samen aan de waterveiligheid door het versterken van dijken die in de 1e en 2e landelijke toetsronde zijn afgekeurd. Twee projecten moeten nog opgeleverd worden. Twee keer per jaar worden de voortgangsrapportages van het HWBP-2 aangeboden aan de Kamer.

Daarnaast bestaat er ook het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In dit programma werken de waterschappen en Rijkswaterstaat samen aan de grootste dijkversterkingsoperatie sinds de Deltawerken. Minimaal 1.300 kilometer dijken en 500 sluizen en gemalen worden de komende 30 jaar versterkt. Dat is nodig omdat Nederland kwetsbaar is voor overstromingen. Zonder onze dijken en duinen zou meer dan de helft van ons land regelmatig onder water lopen.

De waterschappen en Rijkswaterstaat beoordelen of de primaire waterkeringen (dijken die beschermen tegen overstromingen van grote rivieren en de zee) in Nederland voldoen aan de veiligheidsnormen. Die normen zijn in 2017 vernieuwd en vastgesteld. Keringen die nog niet aan de norm voldoen, worden versterkt. Doel: in 2050 voldoen alle dijken aan de wettelijke norm.

Door de afspraken in het Deltaprogramma hebben waterschappen een stabiele basis om de versterkingen uit te voeren. De meest urgente trajecten (grootste afstand tot de norm) worden het eerst versterkt. Het programma is op stoom, wat betekent dat er jaarlijks nieuwe projecten starten en de eerste projecten in de realisatiefase zitten.

STAAT VAN ONS WATER

Deze rapportage geeft inzicht in alle aspecten en de kosten van het Nederlandse waterbeheer. Diverse uitdagingen in het waterbeheer komen aan de orde: de gevolgen van de coronapandemie, droogte en medicijnresten.

De waterschappen hebben bij de uitbraak van het coronavirus in 2020 in korte tijd een grote logistieke operatie op touw gezet, om bij te dragen aan het in beeld brengen van het coronavirus via rioolwatermetingen. De waterschappen en het RIVM onderzoeken nu door heel Nederland het rioolwater op deeltjes van het coronavirus. Zo wordt het rioolwater van alle ruim 17 miljoen mensen in Nederland onderzocht.

2020 was het derde droge jaar op rij. Het voorjaar was zelfs het droogste ooit gemeten. De drie opeenvolgende droge zomers laten zien dat in een deel van Nederland de beschikbaarheid van water niet voldoende is voor het gebruik van grond- en oppervlaktewater. Hierdoor komen het watersysteem en de watervoorraad onder druk te staan.

De hoeveelheid medicijnresten in oppervlaktewater is sterk toegenomen: jaarlijks bereikt minstens 190 ton medicijnresten het oppervlaktewater. In 2020 heeft IenW 30 miljoen euro subsidie beschikbaar gesteld om samen met de waterschappen dertien rioolwaterzuiveringsinstallaties te voorzien van een vergaande zuiveringsstap voor het eind van 2023. De waterschappen werken ook aan een bronaanpak.

OFL-RAPPORTAGE GEBORGDE ZETELS IN WATERSCHAPSBESTUREN

Het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) bood in december 2020 haar rapport over de geborgde zetels bij de waterschappen aan minister Van Nieuwenhuizen aan, die het op 7 januari 2021 naar de Tweede Kamer stuurde. De minister had het OFL verzocht om een consultatieproces in te richten naar aanleiding van het in juni 2020 uitgebrachte advies 'Geborgd gewogen – advies over de geborgde zetels in waterschapsbesturen' van de Adviescommissie geborgde zetels bij waterschapsbesturen.

Het OFL heeft via een uitgebreid consultatieproces zo breed mogelijk meningen, standpunten en sentimenten opgehaald bij belanghebbenden. Het OFL is onder meer in gesprek gegaan met waterschappen, de benoemende organisaties (LTO, Vereniging van bos- en natuurterreineigenaren en VNO-NCW), de Unie van Waterschappen, een aantal departementen (LNV, BZK, IenW, EZK en AZ), het IPO en de VNG.

In het rapport staat een weergave van de argumenten van voor- en tegenstanders van afschaffing van de geborgde zetels.